

regăsesc acele calități franțuzești pe care le credeam uitate: brio, *savoir-faire*, spirit, haz: li se adaugă un ton foarte personal, făcut din umor și din enigme, ce pare mai degrabă anglo-saxon decât francez. Piesa tratează cu precizie chirurgicală despre societatea de azi, despre angoasele și relele ei. Toți spectatorii (sau aproape) găsesc în ea motive de satisfacție, cei superficiali ca și cei gravi, cei veseli ca și cei meditativi. Un minister francez lansează un concurs de arhitectură pentru construirea primului monument pe Lună. Intră în joc toată populația interesată: o secretară de Stat, un funcționar, arhitecți, neveste, amici... Piesă satirică? Da, epoca François Mitterrand-Jack Lang e luată în colimator, dar numai la primul etaj al textului, ca țintă imediată. Sufletul și trupul piesei sînt relațiile de dragoste și de ambiție. Față de cine și de ce rămi fidel cînd trăiești într-o lume atît de crîncenă încît toate loviturile sînt permise și necesare? Singurătatea, SIDA, cinismul, moralitatea inventată pentru practica moravurilor libertine își profilează umbra în această comedie neagră, în care arhitectul cîștigător trebuie să aleagă între fidelitatea față de soție și fidelitatea față de o veche dragoste pentru un prieten din copilărie.

Nu e o melodramă. E o comedie dramatică pe care Patrice Kerbrat a pus-o în scenă cu o formidabilă siguranță a desenului, cu un magistral simț al vitezei și al încetinelii, al tot ceea ce ține de relief și de aplatizare, de vizibil și de secret. Actori de renume au primit roluri secundare – dar ce roluri! Marie-Françoise Pisier este încîntătoare ca secretară de Stat nimfomană. Sabine Haudepin, Christophe Malavoy, Samuel Labarthe (tinăr actor de mare prestație) completează o distribuție alcătuită într-o manieră neașteptată și curajoasă: rolurile principale sînt încredințate unor actori puțin cunoscuți, actorii foarte cunoscuți nu joacă decât roluri secundare (dar ce roluri savuroase!).

Denise Gence în Oh, ce zile frumoase!

Atîta timp cît vor continua să apară autori precum Jean-Marie Besset, teatrul francez nu-și va încheia cursa.

(În românește de Anca Bucurescu)

* În numărul trecut al revistei a apărut o cronică amplă a acestui spectacol.

CORRESPONDENȚĂ DE LA ROMA

Monica Săvulescu Voudouris

UN SPECTACOL NON-STOP

... La orice oră din zi și din noapte, Roma e un spectacol. Peste tot, qui-pro-quo-ui e-n floare.

Deși pe același meridian, nicăieri aici nu vezi bătrînele îmbrăcate în negru ale Atenei. Bătrînele grecoice care-și fac cruci în autobuze, atunci cînd acestea trec prin dreptul unei biserici; și cum bisericile se țin lanț, stau și ele dintr-o închinare în alta, smerindu-se încăpățîinate, cît e ziua de mare, în fața lui Dumnezeu și-a destinului. Nu, la Roma tragedia nu umblă cemită pe stradă, nu străbate orașul de la un capăt la altul cu autobuzul. La Roma, din autobuz, vezi ia fiecare colț de stradă

o firmă – Banca del Santo Spirito. Aici este patria qui-pro-quo-ului, aici Sfîntul Duh și-a deschis bănci.

Qui-pro-quo-ul se joacă de altfel la toate nivelurile. La Colosseum, vinzătorii de cataloage și ilustrate vorbesc... japoneza. S-au adaptat, cu alte cuvinte, numărului și interesului celor de la care cîștigă un ban. Cu aparate de filmat ultima marcă, niponii nu scapă nici un zid, nici o piatră. Arareori îi mai concurează elevii cîte unei școli de prin provincia italiană. Nu pentru a fotografia însă vestigiile antichității. Ei se fotografiază unii pe alții, cîte doi, cîte trei – acum, fiți gata, zîmbiți, Laura, piu sensuale!

De altfel, la Colosseum qui-pro-quo-ui are istorie. Pe locul unde a fost construit, cu jertfă umană imensă, întru desfătarea speciei umane prin spectacolul jertfei animalelor, pe marea arenă a gladiatorilor deci, în locul animalelor, în perioada de început a creștinismului, au fost sacrificați oameni – primii creștini. La Roma, Nero l-a crucificat pe Petru. Apoi Vaticanul, folosind pietre din Colosseum, locul de jertfă al creștinilor deci, a construit catedrala San Pietro, în amintirea marelui crucificat.

Un spectacol se transformă în altul, un personaj ia în permanență rolul altui

personaj sau joacă alt rol decât cel care i-a fost hărăzit la începutul reprezentației. Cu o oarecare putere de imaginație, cu puțină cunoaștere a istoriei, străbați locurile închipuindu-ți marea dramă care s-a desfășurat aici în acele zile; vezi cu ochii minții miile de urmăriti, de obidiți, de ascunși, prinși de autorități și sacrificați prin locurile publice. Lanțurile lor stau acum însă prin biserici, în racle de aur. Așa stau lanțurile de la mînile și picioarele lui Petru. Așa stau oasele sfîntului Sebastian, care a fost îngropat la mari adîncimi și în loc ascuns, în catacombe, pentru ca, după ani, resturile lui omenești, cîteva oase (ale lui? ale altuia?), să fie ridicate la suprafață. Și ele stau acum într-o raclă de aur, într-o catedrală de-o bogăție care aproape că-ți face rău, ridicată deasupra vechilor catacombe.

În plin centrul Romei, alt qui-pro-quo, care iarăși te stîrnește la meditații. În Forumul Roman, o ridicătură de pămînt, o coloană stingheră în bătaia soarelui nemilos: mormîntul lui Cezar. Și, pe mormîntul lui Cezar, vizitatorii Italiei contemporane, cea apăsată de instabilitate economică, cea bîntuită de mafia, pe mormîntul lui Cezar deci vizitatorii italieni pun zilnic flori proaspete. Cezar e mortul lor veșnic viu, pe Cezar romanii nu-l uită, îl celebrează continuu, de parcă ar fi murit ieri și nu în urmă cu mai bine de două mii de ani.

Am traversat marele bulevard și-am luat-o prin spatele Columnei Traiane, pe-o stradă în pantă. Am urcat niște trepte roase de pași, abrupte, am ajuns într-o piațetă. O catedrală, bineînțeles, un punct turistic, desigur. Am intrat în umbră și în răcoarea zidurilor ei. La dreapta altarului, o mare pată luminoasă, strălucitoare, cu puteri aproape magnetice. M-am îndreptat într-acolo. Și m-am pomenit în fața perfecțiunii creației omenești: Moise, statuia lui Michelangelo. Moise, cel cu tablele legii în mîini, încruntîndu-se distrugător la lumea ebraică pe care vrea prin lege s-o pedepsească pentru înclinația ei spre vițelul de aur.

Nu pot însă să mă adîncesc în meditații asupra iumii ebraice. Alături de mine se oprește un grup mare de turiști nemți. Sînt însoțiți de două călugărițe, toi

nemțoaice, dovadă că excursia este organizată de vreo asociație bisericească. Și, dintr-o dată, tot grupul începe să murmure. În fața lui Moise, enoriașii-turiști nemți spun în cor „Tatăl nostru”, în limba germană...

Mă întorc la Colosseum. Trec pe lîngă zidurile lui monumentale, urmez un bulevard care pare fără sfîrșit. La un moment dat, apar zidurile înălțate pe dealuri, zidurile care parcă nu au numai monumentalitate, dar sînt și înfricoșătoare, așa cum se ridică, mîncate de secole, deasupra orașului. Termele lui Caracalla. Pe locul Termelor lui Caracalla, cu gustul lor pentru qui-pro-quo, romanii au organizat un teatru. Pe locul Termelor lui Caracalla, cîntă din cînd în cînd, la prețuri enorme, Luciano Pavarotti. Dar cel mai mare maestru al qui-pro-quo-ului pare totuși natura. Printre ruinele milenare, în interioarele Termelor înflorește zarzării... Semintele aduse de vînt de-a lungul secolelor au prins rădăcini, rădăcinile au ajuns arbori, arborii dau rod.

Și nevoia e la Roma maestru al qui-pro-quo-ului. În spectacolul ei, ruinele Teatrului antic al lui Marcellus sînt... locuite. Nu departe de Colosseum, teatrul își mai păstrează ceva din vechea alură. Pilaștrii de la intrare stau în picioare, holurile sînt aproape intacte, zidurile exterioare de asemenea. În vremea lui Mussolini s-au făcut aici lucrări de restaurație. Aripa restaurată are deasupra, la ultimul etaj, cîteva spații acoperite. Criza de locuințe din ultimii ani de la Roma i-a făcut pe cei nevoiași inventivi. La cel mai înalt nivel al construcției Teatrului lui Marcellus, vezi din cînd în cînd filfiind rufele atîrnate pe frînghii la uscat.

Străbat din nou centrul, trec podul de peste Tibru, mă apropiu de Vatican. Încă de departe, de cum pui piciorul pe celălalt mal, te ametește mulțimea magazinelor de suveniruri. Mîntuitorul bătut în cuie pe cruce este vîndut în fel și chip, la toate dimensiunile și pentru toate pungile. La cel mai înalt preț, desigur, în magazinele de bijuterii. Aici ți-l poți cumpăra din aur, din platină, bătut în diamante, să ți-l atîrni între sîni, pentru a atrage lumii atenția cît îți sînt sîinii de apetisanți...

Și mai departe... zidul. Zidul înalt peste care parcă nici păsările nu mai pot să zboare, zidul orb, de kilometri, prin care Vaticanul l-a înconjurat pe Dumnezeu. Ca să fie numai al lui. Că să-l poată vinde pe indulgențe. Sau, mai apoi, pe bilete de intrare la Muzeu, bilete atît de piperate încît la citirea listei de prețuri ți se pune un nod în gît. Dar nu stai în cumpănă, plătești, fiindcă aici e Capela Sixtină. Străbați coridoarele de-o bogăție nemăsurată, intri în marea catedrală, apoi în Capelă. Ești în lumea desăvîrșirii artistice. O desăvîrșire care a însemnat har, putere de muncă și... ne place sau nu să acceptăm, a însemnat bani. Ce s-ar fi făcut Michelangelo dacă n-avea cine să-i ofere comanda, cine să-i plătească materialele, și sculele, și... Ce s-ar fi făcut Michelangelo fără banii bisericii? Am mai fi vizitat noi oare acum Capela Sixtină, toropiți aproape de puterea de creație a spiritului uman?

Grea întrebare. Și obsedantă. Revine în aceeași zi, seara, în fața Operei din Roma. Afișul e senzațional. Boema, în regia lui Zeffirelli. Cîntă Ghiaurov. Te apropii grăbit de casele de bilete. Ceri un bilet ieftin și la auzul prețurilor rămii paralizat. Sala totuși e aproape toată vîndută. Aștepti începutul reprezentației. Spectacolul începe din stradă. Limuzinele, blănurile, bijuteriile. umerii goi... Pentru cine se joacă deci spectacolul? Inima cui vrea s-o înmoaie Zeffirelli, cu drama sărmane Mimi, fata săracă de cartier, care... Cum să accepți un lucru ce pare de neacceptat? Cum te poți împăca cu ideea că cea mai luminoasă trăsătură a umanității este ingenuitate de cea mai nemiloasă dependență?

Nu mă mai gîndesc la nimic. Mă pierd prin lumea mărunță a Romei care, la ora începerii reprezentației de la operă, iese tocmai de la serviciu și se aruncă grăbită în căutarea unui magazin cu reduceri sau cu vînzare la solduri. Ei au parte zilnic de spectacolul lui Zeffirelli. Pe gratis.

Februarie 1993